

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר יעקב דוד המניק שליט"א

עבודה זרה יא. - בענין בחוקותיהם לא תלכו

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- למה דייק הגמ' (בע"ז יא.) אליבא דר"מ דשריפה לאו חוקה היא 'מדלא חילק בין מיתת מלך שיש בו שריפה ושאיין בה שריפה? דילמא ס"ל לר"מ דמיתת מלך נחשב יום איד מכח עצמו (ואפילו כשאין שורפין עליו), ולעולם ס"ל דשריפה חוקה היא?
- ודומה לזה יש לשאול, למה דייקו (שם) דלרבנן, דס"ל דרק מיתת מלך שיש בו שריפה נחשב יום איד, שריפה חוקה היא 'מדפליגי אדר"מ? הלא מזה גופא דרבנן תולים האיד בשריפה ניתן ללמוד דס"ל דחוקה היא!
- מהו גדר 'חוקה' שנאסר משום 'בחוקותיהם לא תלכו'? האם רק מנהג הדת של ע"ז חשיב חוקה, או כל מנהג ע"ז? ומה ההבדל בין איסור 'לא תעשו כמעשיהם' לאיסור 'לא תלכו בחוקותיהם'?
- ברש"י ע"ז יא. מבואר דס"ד לאסור שריפה על המלכים משום 'לא תעשו כמעשיהם', וזה לכאורה דלא כדבריו בשבת סז., שכו' דס"ד לאוסרו משום 'בחוקותיהם לא תלכו', וצ"ע.
- למה פרש"י במשנה ע"ז ח. דביום המיתה 'עובדין ע"ז', ודלא כדבריו בגמ' יא. שרק 'עושים אותו יום איד' וחוגגין בו?
- האם 'יום איד' נוגע רק להנהגתנו, שחלים בו איסורים מסויימים, או שע"י העבודה ופולחן שנעשה בו נעשה היום חפצא ומציאות הלכתית של 'יום איד' ומועד?

1. **משנה ע"ז ח.**, וז"ל, "ואלו אידיהן של עובדי כוכבים: קלנדא וסטרנורא וקרטיסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום הלידה ויום המיתה דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים כל מיתה שיש בה שריפה יש בה עבודת כוכבים ושאיין בה שריפה אין בה עבודת כוכבים."

2. **גמ' ע"ז יא.**, וז"ל, "יום הלידה ויום המיתה. מכלל דרבי מאיר סבר לא שנא מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים אלמא שריפה לאו חוקה היא, מכלל דרבנן סברי שריפה חוקה היא. והא תניא שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי, ואי חוקה היא אפן היכי שרפינן והכתיב ובחוקותיהם לא תלכו."

ורש"י שם, וז"ל, "אלמא. מדלא תלי ר"מ טעמא בשריפה אלמא לאו חק העובדי כוכבים הוא לשם עבודת כוכבים. ורבנן. דתלו טעמייהו בה קסברי חוקה היא להם."

3. **משנה שבת סז.**, וז"ל, "יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה דברי רבי מאיר וחכמים אוסרין אף בחול משום דרכי האמורי."

ורש"י שם, וז"ל, "דרכי האמורי. ניחוש הוא, וכתוב ובחוקותיהם לא תלכו."

4. **סנהדרין נב.**, וז"ל, "**משנה** מצות הנהרגין היו מתיזין את ראשו בסייף כדרך שהמלכות עושה רבי יהודה אומר ניוול הוא לו אלא מניחין את ראשו על הסדן וקוצץ בקופיץ אמרו לו אין מיתה מנוולת מזו. **גמרא** תניא אמר להן ר' יהודה לחכמים אף אני יודע שמיתה מנוולת היא אבל מה אעשה שהרי אמרה תורה ובחוקותיהם לא תלכו, ורבנן כיון דכתיב סייף באורייתא לא מינייהו קא גמרינן, דאי לא תימא הכי הא דתניא שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי היכי שרפינן והכתיב ובחוקותיהם לא תלכו אלא כיון דכתיב שריפה באורייתא דכתיב

ובמשרפות אבותיך וגו' לאו מינייהו קא גמרינן והכא נמי כיון דכתיב סייף באורייתא לאו מינייהו קא גמרינן.

ורש"י שם, וז"ל, "שורפין על המלכים. שמתו, מטתן וכלי תשמישן, ואין בהן משום דרכי האמורי."

5. **שו"ת הרשב"א ח"א סי' אלף ר"ל** (והובא ביד מלאכי כללי הש"ס כלל תקכ"ב), וז"ל, "ומיהו היכא דפרכינן סתמא כחד וסוגיין דעלמא דלא כוותיה, כל כי האי לא משגחינן למאי דפריכו מינה סתמא, דבהנהו דוכתי לא פריכו אלא בדרך הניחא למאן דאמר הכי אלא למאן דאמר הכי מאי איכא למימר. ודכותיהו איכא טובא בגמרא, חדא מינייהו בריש פרק האשה שנתאלמנה (כתובות י"ז) 'וכיון דרוב נשים בתולות נשאות כי לא אתו עדים מאי הוי', ואף על גב דקיימא לן כשמואל דאמר פרק הפרה (בבא קמא מז) ובפרק המוכר פירות (בבא בתרא צ"ב) דבמונא לא אזלינן בתר רובא."

6. **רש"י ח. במשנה ד"ה יש בה עכו"ם, וז"ל, "כלומר, אותו היום עובדין עבודת כוכבים והוא להן יום איד, וכן משנה לשנה כל ימי בנו."**

7. **רש"י בגמ' יא. ד"ה פלחי לה, וז"ל, "עושין אותו יום איד קבע כל ימי בנו העומד תחתיו."**

8. **מרבא אמונה על מס' ע"ז (להר' י.מ. המניק) שיעור**

אגדה: פרשת ואתחנן - חביבות הרי א"י"

9. **דברים פרק ג', וז"ל, "ח ונקח בעת ההוא את הארץ מיד שני מלכי האמורי אשר בעבר הירדן מנחל ארנן עד הר חרמון. ט צידונים יקראו לחרמון שרינן והאמרי יקראו לו שניר."**

10. **דברים פרק ד' פסוק מ"ח, וז"ל, "מערער אשר על שפת נחל ארנן ועד הר שיאון הוא חרמון."**

11. **רש"י דברים ג' פסוק ט', וז"ל, "צידנים יקראו לחרמון וגו'. ובמקום אחר הוא אומר ועד הר שיאן הוא חרמון, הרי לו ארבעה שמות. למה הוצרכו לכתוב, להגיד שבח א"י שהיו ארבע מלכיות מתפארות בכך זו אומרת על שמי יקרא וזו אומרת על שמי יקרא (חולין ס:). שניר. הוא שלג בלשון אשכנז ובלשון כנען."**